

Chronicon Beneventanum

Falcone di Benevento

[1102.1.1] . . . apud urbem Romanam eum ab honore privabat, quin etiam animos Beneventanorum sepiissime incitabat, ne preter licentiam domini papae archiepiscopatu consentirent. [1102.1.2] Tandem concives huiusmodi deliramenta aspicientes, nec mora, fere centum nobilium et bonorum hominum Romam miserunt, dominum papam precantes, ut pastorem electum corroborare dignaretur. [1102.1.3] Illi autem abeuntes coram omnibus, videlicet in sacrosancta synodo, quam constituerat, eum indesinenter postulavere; quod minime obtinere valuerunt. [1102.1.4] Videntes autem hoc, qui missi fuerant, indeque reversi corda aliorum movebant dicentes, quod patres, avos, proavos nostros tantam iniuriam passos nunquam fuisse. [1102.1.5] Sed quid plura? Qui ex parte Risonis videbantur, arma et belli apparatus super campanili imposuerunt; audierant enim, quod Petrus ipse Portuensis episcopus coniurationem fecisset, ut thesauros ecclesiae et eius bona virtute vellet diripere. [1102.1.6] Tunc episcopus ipse in coclerio arma imponi aspiciens, tristis effectus suos vocari precepit fideles, quatenus consulerent, quid super hoc tanto talique negotio fieri debuisset. [1102.1.7] Interim bellum inchoatum est, eo quod pars episcopi in campanili ascendens palatium Dacomarii, in quo episcopus ille morabatur, fortiter expugnabat, et episcopi auxiliarii de turre Dacomarii pugnantes invicem crudeliter preliati sunt; duo quidem iuvenes in ipso conflictu animas redidere. [1102.1.8] Postremo, nocte adveniente, videns se episcopus ipse circumventum, medio noctis silentio monasterium Sanctae Sophiae cum quibusdam ascendit, ibique tempore non multo commoratus est. [1102.1.9] Preterea cives metu coacti timentes, ne episcopus ille eos apud dominum papam affligeret, eum coegerunt, quoadusque eis fidem sacramento preberet, quod facturum promisit, oravitque dominum papam, ut rectorem mitteret; qui Rossemannum monachum rectorem iterato constituit.

[1103.1.1] Anno millesimo centesimo tertio, duodecimae indictionis.

[1104.1.1] Anno millesimo centesimo quarto, tertiae decimae indictionis.

[1105.1.1] Anno millesimo centesimo quinto, quartae decimae indictionis. [1105.1.2] Mense Ianuario et Februario nix magna fuit, et fluminum inundatio, et stella cometes ad occasum apparuit: triduo enim post venit papa Beneventum.

[1106.1.1] Sequenti anno obiit Henricus Teutonicorum rex

[1107.1.1] Anno millesimo centesimo septimo, mense Septembris prima indictione. [1107.1.2] Obiit prefatus Roffridus Beneventanus archiepiscopus, qui sedit triginta annis et uno, mensibus duobus, diebus viginti.

[1107.2.1] In hoc anno, ipso mense Septembris, obiit abbas Madelmus, et hoc mense Septembris electus est Bernardus abbas in festivitate sancti Angeli.

[1108.1.1] Anno millesimo centesimo octavo, secunda indictione. [1108.1.2] Sterilitas vini mortalitasque animalium. [1108.1.3] Et papa Paschalis venit

Beneventum, qui mense Novembri ordinavit Landulphum archiepiscopum.

[1109.1.1] Anno millesimo centesimo nono, tertiae indictionis. [1109.1.2] Obiit Formatus. [1109.1.3] Pascha accidit septimo kalendas Maias, et secundo die intrante mensis Novembris combustus est thesaurus Sanctae Mariae.

[1110.1.1] Anno millesimo centesimo decimo, quartae indictionis. [1110.1.2] Henricus rex venit Romam, qui fraude et dolo papam Paschalem cepit, et cardinales, mense Februario.

[1110.2.1] Eodem mense dux Rogerius obiit, et Boamundus germanus suus.

[1111.1.1] Anno millesimo centesimo undecimo, quintae indictionis.

[1112.1.1] Anno millesimo centesimo duodecimo, sextae indictionis, mense Martio. [1112.1.2] Papa Paschalis faciens Romae synodum fregit pactum, quod fecerat cum Henrico rege.

[1112.2.1] Hoc anno inceptum est edificari oratorium Sancti Bartholomei Apostoli.

[1112.3.1] His et aliis ita decursis, cernentes Beneventani se variis preदारum doloribus affligi, consilio habito, Landulphum archiepiscopum et Ioannem iudicem ad prefatum Apostolicum delegaverunt, quatenus cives illos tanta oppressos calamitate ad portum salutis erigere dignaretur, precipue cum plerique Beneventanorum civitatem intrinsecis conspiracyonibus sepe turbavissent, scilicet quod alii Landulphum Burrellum, alii Ansonem civitatis rectorem sine domini papae voluntate constituere satagebant. [1112.3.2] Apostolicus autem haec audiens, nec mora, secundo die intrante mensis Decembris advenit Beneventum, qui mense Februario synodum constituit. [1112.3.3] Synodo autem facta, cum in Sacro Beneventano palatio assisteret, predictamque conspiracyonem factam pro parte illius Landulphi Burrelli deprehendens, concives vocari iussit, a quibus, quid agendum esset super hoc tanto et tali negotio, subtiliter sciscitatus est, dummodo, ut diximus, coniuratio illa ad traditionem civitatis et detrimentum fore videbatur, et quod quidam civium pro ipsius Landulphi auxilio turres portae Summae noctu cepissent; indeque munitionum ipsarum custodes eicientes una tantum nocte eas virtute tenuerunt; tandem, Deo opitulante, et Beneventanorum complurium fidelium solatio, quorum mens erat sanior, turres ipsae vindicatae sunt, et Beato Petro restituae. [1112.3.4] At cives ipsi tale domino papae tale dedere responsum ut, quos suspectos haberet, vocaret et ab eis iustitiam pleniter sumeret. [1112.3.5] Quid multa? Curia ordinata, vocantur malorum fautores, vocantur suspecti; tandem, legitime sententia extensa, quosdam captos vidimus, quosdam eiectos, et domos quorundam fisco deditas, quorundam destructas.

[1113.1.1] Istis taliter actis, anno videlicet centesimo tertio decimo supra millesimo, et quarto decimo anno pontificatus supradicti domini papae, mense Martio, sextae indictionis, dominus ipse Apostolicus civitatem Beneventanam variis preदारum

persecutionibus ex omni parte oppressam aspiciens, et civium bona a Normandis undique vicinantibus cotidie distrahi et confundi cognoscens, consilio habito, Landulphum de Greca militem prudentem et solertem comestabulum Beneventanorum instituit quatenus, Deo adiuvante, et ipsius prudentia, civitas a predarum solita confusione, quae sepiissime imminebat, et a conspirationum seditione contra dominum papam crebro erecta secunda in progenie et progenies consisteret. [1113.1.2] Cognoverat enim eum prudentem et animosum, sagacisque ingenii virum, cuius auxilio et solertia nedum Beneventanorum populus sibi ad regendum commissus, verum etiam pleraque Longobardorum habitatio a Normandorum servitute affligentium eripi et liberari confidebat. [1113.1.3] Erat quippe Landulphus ipse bellicosi spiritus, et minorum iniurias non patiens inimicis omnibus cotidie minabatur; nam si quis inimicorum illi iniuriam vel predam inferret, mori prius velle desiderabat, quam impunitus aliquo modo inimicus recederet. [1113.1.4] Quid plura? Landulphus ipse comestabulus ex omni parte virtute et scientia redimitus colla nulli minantium flectere dignabatur. [1113.1.5] Cumque, sicut predictum est, Landulphus ille comestabiliae honorem a supradicto domino papa Paschali acciperet, videns castellum, quod quidam Robertus, qui Sclavus cognominabatur, in monte Sableta construxerat, vir omnis malitiae et nequitiae studio repletus, anxiano cum eo locutus est, ut castellum illud destrueretur. [1113.1.6] Ob Beneventanorum enim guerram et inimicitias civitatis castellum illud Robertus ipse construxerat mirabile valdeque laboriosum; ex cuius castris residentibus multa cives opprobria damnorumque copiam perpassi fuerant, ita quidem quod quidam concivium pro ipsius castelli edificio predia et possessiones, quas circa eundem montem habuerunt, perdidere. [1113.1.7] Castello itaque mirabiliter constructo, villani residentes cum ipsius Roberti servientibus quandoque Beneventanos capiebant quandoque, quod crudelius est, peregrinis vitam cum eorum bonis auferebant. [1113.1.8] Predictus igitur Apostolicus haec Romae audiens Robertum illum excommunicavit, dum castellum illud civitati contrarium delevisset; quod facere ipse Robertus contempsit. [1113.1.9] Quid plura? Landulphus ipse de Greca comestabulus ordinatus cum predicto Roberto pactum incipiens, quod cum predicto papa facere noluerat, castellum illud destruxit, et funditus delevit, duobus videlicet equis optimis et ducentis solidis datis. [1113.1.10] Deinde Landulphus ipse comestabulus pactum cum comite Iordano sacramento affirmans, cotidie virtutibus et laudis preconio attollebatur.

[1113.2.1] Robertus itaque princeps, et Robertus et Iordanus comites, et castellum illud sic destructum et Landulphum illum comestabulum de die in diem virtute et divitiis repleti aspicientes, invidiae telo gentis ex odio Longobardorum percussi, putantes se illius prudentia exeredari, cum omnibus Normandis ex omni parte vicinantibus coniuravere, affirmantes se guerram Beneventi facturos, et predam, donec Landulphus ipse Beneventanorum comestabulus videretur. [1113.2.2] Sacramento ipso taliter confirmato, innumeris cum militibus et peditibus super Beneventum venerunt, duodecimo die intrante mensis Augusti, et in monte, qui Guardia dicitur, die una tantum ac nocte castrametati sunt, credentes et illum eicere, et civitatem omnino depopulari; sed die ipso, quo applicuerunt, bellum inchoantes et superati sunt, et quidam eorum capti. [1113.2.3] Nocte autem insecuta, timore celesti et Beneventanorum terribiliter commoti, more latronum per devia fugientes,

existimabant se nocte ipsa a Beneventanis capi, et turpiter teneri, ita quidem ut, sicut ex ore eorum complurium narrantium auditum est, si comestabulus ipse cum Beneventanorum et militum caterva ecclesiam Sancti Angeli ad Crucem transcenderet, vel vocis alicuius sonitus audiretur, et hostes et hostium apparatus, stipendia Beneventanorum in manibus procul dubio traderetur.

[1113.3.1] Illis autem Normandis sic abeuntibus, Landulphus ipse de Greca comestabulus, inimicorum non ferens impugnationes, vicem redens pro acceptis, haud mora, militum fere centum octuaginta numero armatorum collecto et civium circiter quatuor milia multitudine congregata, castellum, quod Terra Rubea dicitur, adivit, quod igne ferroque terratenus prostravit. [1113.3.2] Ipsius namque castris incendio Robertus quidam, de Sicilia dictus, combustus obiit; sicque innumarabilem animalium et aliarum rerum substantiam Beneventi magno cum gaudio perduxere. [1113.3.3] Non post multum vero temporis iterum, collecta equitum et concivium cohorte, Landulphus ipse castellum Apicem insilivit, cuius castris et molendina destruxit, et predam animalium secum gaudens asportavit.

[1113.4.1] His omnibus ita perfectis, guerra Normandorum, quorum mentionem fecimus, durius incepta est; in qua innumeram auri et argenti copiam, et equorum, distribuit. [1113.4.2] Interea, dum comestabulus ipse militum cum caterva prope pontem Serretellae pro inimicorum insidiis custodisset, en adsunt equites Roberti comitis fere quinquaginta, qui et pro dolo civitatis inter fruteta morabantur. [1113.4.3] Quid dicam? Insidiis ex utraque parte propalatis, conflictus inter eos habitus est; tandem, Dei misericordia superveniente, pars inimicorum terga vertens in fugam conversa est, adeo quod de eorum equitibus duodecim captivos comestabulus ipse armis eorum duxit.

[1113.5.1] Preterea, sicut diximus, guerra ex utraque parte fortiter inchoata, sepissime hinc et inde depredatum est. [1113.5.2] Contingit autem die quadam, Rao, qui dominus erat castelli Ceppalunis, cum Landulpho Burrello et aliis fere centum quinquaginta militibus et peditum multitudine ad frangendam, ut ita dicam, arcaturiam ivisset. [1113.5.3] Cumque comestabulus sic frangentes eos flumen Sabbati vidisset, tantam non ferens audaciam, in medium campi ad ecclesiam Sanctorum Septem Fratrum stipatus militum collegio exiit, ubi adinvicem decertatum est; sed peccatis supervenientibus, pars comestabuli ab insidiis inimicorum decepta per planitiem illam persecuta corruit, ita quod duodecim milites civitatis nobiles omni armorum apparatu retenti sunt.

[1113.6.1] Istis omnibus et aliis sic decursis, inimici omnes, qui pro guerra coniuraverant, videntes comestabulum ipsum colla eis non flectentem eis potius minari, et Beneventanos eum et eius precepta iugiter sectari, ceperunt civitatem plus solito distringere precipientes ut, omnes quas possent, vineae circum astantes inciderentur; quod et factum est; insuper pauperes aliosque viros, quos invenirent, capere: sententia quorum divulgata, plerique hominum capti sunt.

[1114.1.1] Anno millesimo centesimo quarto decimo, mense Martio, septimae

indictionis. [1114.1.2] Dum vineae sic incidebantur et capiebantur homines, Beneventanorum quidam invidiae gladio compulsi miserunt ad predictum papam Landulphum archiepiscopum et Rachisium Sancti Modesti abbatem, ut ei necessitatem, ex omni parte quam patiebantur, intimarent. [1114.1.3] Ipsi autem abeuntes, quam viderant, afflictionem domino papae patefecerunt, eum lacrimando precantes, ut gregi commisso sicut pastor bonus subvenire dignaretur. [1114.1.4] Necessitate etenim domino papae ostensa, eis precepit, ut pacem civitati, prout melius potuissent, facerent, et pauperibus subvenirent, ne Petrus Apostolus civitatem acquisitam occasione ista perderet; quicquid autem de pacis consilio invenissent, ipsi remitterent. [1114.1.5] Archiepiscopus vero Roma reversus, aliter quam acceperat, faciens, misit Landulpho comestabulo dicens ut, condolens necessitatis pauperum, comestabiliam poneret, quoadusque dominus papa Beneventum veniret. [1114.1.6] Postea vero aut pretio, servitiisve seu civium precibus papam ipsum precarentur, eumque honori pristino rederent, dummodo Normandi pacem facere nolint, sacramento, ut dictum est, eorum interveniente. [1114.1.7] Landulphus autem hoc audiens comestabulus in Sacro Beneventano palatio coram Beati Petri fidelibus respondens ait, se nunquam comestabiliam dimissurum, nisi manu ad manum captus esset, et virtute retentus; insuper videre vellet, quam Normandi pacem Beneventanis facere voluissent, et domino papae pacem ipsam descriptam delegaret; quicquid autem de pace preciperet vel comestabilia ponenda ipse dominus papa, coram omnibus faceret.

[1114.2.1] Qualiter autem in Sacro Beneventano palatio comestabulus ipse affuerit, retexam. [1114.2.2] Cumque, sicut prelatum est, archiepiscopus Roma reversus fuisset, cum quo et Petrus Portuensis episcopus et Romualdus diaconus, sanctae Romanae Sedis cardinales ab ipso papa missi pro pace invenienda fuissent, nec mora, in ipso eorum adventu eisque nondum hospitatis, populus ferina mente commotus palatium Dacomarii, in quo comestabulus habitabat, ascendens, vociferabatur dicens, quod [1114.2.3] "Pacem desideratam, nisi cito feceritis, omnino, gladiis acceptis, per plateas moriemur!". [1114.2.4] Insuper minas et opprobria comestabulo inferebant dicentes, quod pro unius hominis comestabilia guerram passuros non posse, et sic turpiter vitam finire. [1114.2.5] Alia quidem die surgente, pars archiepiscopi arma et belli apparatus super campanili imposuit, quatenus eum armis et lapidibus debellatum eicerent. [1114.2.6] Seditionem itaque populi Portuensis episcopus apprehendens, cum eodem comestabulo et fidelibus Beati Petri curiam Principis advenit; ibique in conspectu omnium taliter allocutus est: [1114.2.7] "Afflictionem et famis penuriam, quam diu pro fidelitate Beati Petri passi estis et patimini, dominus noster papa et a quibusdam audivit, et ab archiepiscopo apprehendit; unde sciatis eum toto mentis affectu contristari, et super audita mirabiliter dolere. [1114.2.8] Iccirco nos et archiepiscopum vestrum delegavit quatenus, Deo adiuvante, pacem consequi valeatis. [1114.2.9] Propterea fidelitatem vestram monemus orando, ne superbia aut furore moveamini, dum nos cum aliis sapientibus viris pacis consilium vobis necessarium invenire possimus; tam enim grave et laboriosum negotium nemo precipiti animo agere poterit. [1114.2.10] Ideo nemo armis superbiat quatenus, si Deo placuerit, pacem, omni furore deposito, invenire mereamur". [1114.2.11] Haec et alia huiusmodi eo loquente, vox populi ad sidera tollitur dicentis: [1114.2.12]

"Orationes istas, quas funditis, nos ullo modo audire non possumus, nisi pacem citissime nobis dederitis!". [1114.2.13] Tunc, alio die adveniente, populus dilationes et inducias, quas ponebant, non ferens, domum Persici iudicis agreditur, quam ex toto destruxissent, sed quorumdam amicorum auxilio evasit. [1114.2.14] Portuensis igitur episcopus seditionem populi placare non valens, aurora alterius diei surgente, recessit comestabulo precipiens, ut palatium Principis ascenderet, et sic populi sevientis rumorem evaderet; qui iussui eius favens, taliter Sacrum palatium habitavit. Sed redeamus ad causam.

[1114.3.1] Archiepiscopus autem dicta comestabuli audiens, pacis firmamentum ordinatim describens, sicut postulaverat, ei mandavit. [1114.3.2] Audita namque serie scripturae pacem continente, ait comestabulus: [1114.3.3] "En pacis firmamentum optimum est; nunc domino nostro mittatur, et sicut imperaverit, assequamur". [1114.3.4] Interea archiepiscopus ipse, et vir quidam nomine Fulco, in episcopio sepe complures civium convocans, dicebat: [1114.3.5] "Nos domino papae vestram patefecimus necessitatem, a quo et accepimus, ut finem cum Normandis faceremus; iccirco superfluum videtur pacem descriptam ad eum remitti". [1114.3.6] Civium vero quidam aliarum inimicitiarum odio repleti, animos aliorum incitantes palam exclamabant, se pro illius comestabilia guerram passuros non posse; consilio habito, coniuraverunt intra episcopium, quod Landulphum illum de Greca comestabulum esse non consensissent, exin et dum dominus papa consilio Normandorum illum honori non redidisset. [1114.3.7] Sacramento taliter eo invento, archiepiscopus predicto comestabulo episcopum Abellinensem et quosdam presbiterorum misit, ut honorem dimitteret, sicut dictum est; qui et similiter respondit. [1114.3.8] Deinde alia die sabati, quarto decimo die intrante mensis Martii, comestabulus cum suorum caterva armatus in medium plateae exiit dicens, quod [1114.3.9] "Videre vellem eos, qui me de palatio et honore eicere minantur! [1114.3.10] Laudabilius quidem est sic animam redere, quam ita turpiter, aut auri pondere obstrictus promisso, honorem acceptum dimittere!". [1114.3.11] Audito igitur archiepiscopus belli apparatu et campana palatii tristiter sonante, suos iussit vocari fautores, ut cum Normandis, quam posuerant, pacem firmarent; si autem comestabulus ipse resistere vellet, paratos eos haberet. [1114.3.12] Interim pars archiepiscopi domum cuiusdam fidelis comestabuli agreditur, quia eis non consentiebat; quod comestabulus audiens, ut domum agressam defenderet, properavit; sicque, eo viso, bellum inceptum est civile, in tantum quod alii per campanilia, alii per tecta domorum atque alii per plateas pugnarent. [1114.3.13] Postremo pars archiepiscopi, fortuna conversa, victoriam capiens, comestabulum illum cum suis usque ad palatium Principis secuta est; quosdam autem ex utraque parte vidimus vulneratos. [1114.3.14] Comestabulus itaque se in palatio recipiens parumper ibi moratus est, donec archiepiscopus ei fidem dare deberet in persona videlicet sua et suorum sequacium. [1114.3.15] Cives interea protelationem hanc non ferentes, et quod sitibundo pectore pacem querebant optatam, ei lapidibus minabantur ut, si cito de palatio non descenderet, eum vi caperent et membratim illum perimissent. [1114.3.16] Ipse autem Landulphus se circumventum aspiciens, se archiepiscopo et civibus redidit; insuper iureiurando firmavit, quod comestabuliam, et rectoraticum aut aliquam baliam publicam non acciperet, nisi bona voluntate

archiepiscopi, et Roffridi archipresbiteri, et Alechisii archidiaconi, et Roffridi filii Gaiderisii, et Roffridi a Porta Aurea, et Gervasii, et Vitalis filii Ioannis Galli, et quod malum meritum archiepiscopo et omnibus Beneventanis non rederet et, si aliquis redere vellet, disturbaret sine fraude et malo ingenio. [1114.3.17] Quo facto, et a militibus, qui eum secuti sunt, huiusmodi fides accepta est, et sic unusquisque ad propria remeavit; et Landulphus ille de Greca domi, posita comestabilia, secessit: videlicet eodem mense Martio, quo ordinatus est, descendit, unius solummodo anni spatio in honore perseverans. [1114.3.18] Alia autem die surgente dominica, postquam haec peracta sunt, comes adveniens Robertus cum militum et peditum multitudine in capite pontis Maioris sacramento ipse, et Rao dominus Ceppalunis, et Ugo de Castello Potonis pacem promissam cunctis vitae eorum diebus confirmaverunt; idipsum etiam Iordanus comes, et Robertus Sclavus et Girardus de la Marca iuraverunt. [1114.3.19] Cumque, sicut supra relatum est, archiepiscopus in persona comestabuli et aliorum videlicet militum peditumque, velut ipse postulaverat, securitatis verba dedisset, domum, honore posito, adiit. [1114.3.20] Ipso namque eunte, archiepiscopo et Beneventanis videbatur, quod pacem diu desideratam lucrarentur. [1114.3.21] Deinde comestabulus, securitate accepta, domi residens existimabat nihil aliud procul dubio agere, quam erga sua animum securiter impendere; erat enim, ut fati sumus, graviter vulneratus. [1114.3.22] Amici igitur eius et Beati Petri fideles, quorum mens super illius contumelias iniuriasque fideliter contristabatur, die noctuque licet non in propatulo eum solabantur hortantes, ne animus eius circa accepta tristis foret, cum haec, quae viderant quaeque facta super eo fuerant, pro Beati Petri fidelitate perpessus fuisset. [1114.3.23] Archiepiscopus autem eiusque fautores haec audientes, suspicione quadam repleti, sperantes Landulphum consilium pro comestabilia reintegranda accipere, ei sepe sepiusque miserunt, et ut civitatem exiret, et amicorum consortia desereret, dum dominus papa eum, qualiter premissum est, honori solito redidisset. [1114.3.24] Tunc comestabulus verba ferentibus aliisque concivibus palam exclamabat, quod [1114.3.25] "Super huiusmodi verbis miramur omnino, cum ab omni Beneventanorum cetu coactus comestabiliam dimiserim, et promissam archiepiscopi securitatem circa nos versari quoquo modo non viderim!". [1114.3.26] Tandem comestabulus populi sevientis videns pertinaciam magis magisque inflammari, consilio habito, die dominica in Ramis Palmarum, aurora scilicet surgente, Montem Fuscum paucis cum militibus expetivit. [1114.3.27] Deinde archipresulis coniuratio nondum perfidiae inchoatae fidem tribuens, Ioannem et Persicum iudices, aliosque nobilium et bonorum hominum sacramento perstrinxit, quo comestabulus ipse iuraverat, aliosque civium, tenore omni remoto, putans eos inimicitiarum merita eis retribuere, alligavit. [1114.3.28] Cumque istiusmodi facti, et ultra quam credi potest, nefandi, predicti Apostolici aures fama tetigisset, tactus dolore intrinsecus super dilecti filii sui comestabuli expulsionem lacrimis, sicut audivimus, manantibus, spiritu infremuit; qui confestim archipresulem Landulphum ab omni, quod acceperat a Sede Romana, officio coram omnibus deposuit, similiterque omnes suos sequaces anathematis vinculo, donec satisfecerint, alligavit. [1114.3.29] Sed, si lectoris caritati asperum non videbitur, quid post illatam excommunicationem actum Beneventi sit non pretereundum, exarabo; Deum enim testor, nihil aliud posuisse, preter quod viderim et audiverim, scripsisse.

[1114.4.1] Tali igitur anathematis sententia in Beati Petri adversarios longe lateque divulgata, delegavit prefatus Apostolicus Beneventum Anastasium et Albanensem episcopum, cardinales Romanae Sedis idoneos, cupiens, quid Beneventanus populus in animo haberet, cognoscere. [1114.4.2] Cardinalibus etenim ipsis hospitatis, triduo post ceteros Beneventanorum in Sacro Beneventano palatio convenit, ibique omnia, qualiter Beneventi acciderant negotia et guerrae origo surrexerat, coram cardinalibus illis radicitus recitatum est. [1114.4.3] Quibus auditis, Anastasius in verba prorumpens inquit: [1114.4.4] "Ad videnda, domini et fratres, Romae quae audierat, dominus noster papa negotia et investiganda nos precepto sciatis esse delegatos. [1114.4.5] Unde, prout melius, Deo annuente, poterimus circa pacis et utilitatis vestrae proficuum nos die noctuque consilium et auxilium prebebimus". [1114.4.6] Istis et his similibus taliter prolatis, unusquisque ad propria remeavit. [1114.4.7] Diebus autem non multis elapsis, vir ille, cuius mentionem fecimus, nomine Fulco, ex huius seculi ergastulo anathematis vinculo irretitus, heu miser, migravit! [1114.4.8] His taliter actis, cardinalis ipse Romam tetendit.

[1114.5.1] Cumque cardinalis ipse Anastasius Romam peteret, dominus papa Paschalis, archiepiscopis, episcopis et abbatibus congregatis, mense Octubro primum post ipsius regressum adveniente, Ceparani concilium constituit; ad cuius sacri conventus frequentiam Guidelmus dux et Robertus princeps, mille fere equitum numero congregato, perrexere. [1114.5.2] Landulphus vero de Greca comestabulus literis domini papae specialibus ad iddem sacrum concilium accessit honorifice comiteavit; qui a domino papa officiosissime susceptus est: hic namque fraudem devitans Normandorum navigio quodam securiter transfretavit. [1114.5.3] Iordanus autem comes timens, multorum suorum pondere delictorum oneratus, ad tale tantumque concilium pergere, legatos suos direxit. [1114.5.4] Archiepiscopus namque Landulphus, suffraganeis suis convocatis innumeraque auri et argenti copia congregata, cum comite Roberto ad conventum illum tetendit. [1114.5.5] Talibus igitur et tantis patribus proceribusque congregatis, in medio conventus ipsius, die videlicet sabati, ducatum Italiae, Calabriae et Siciliae duci prefato Apostolicus concessit. [1114.5.6] Concilio itaque mirabiliter ordinato, Apostolicus ipse coram omnibus super Landulpho archipresule lacrimabiliter, et quod comestabulum suum expulisset Landulphum, et quod literis suis vocatus ad eum ire contempsisset, condolens conquerebatur; ipse vero archipresul nolens, immo timens conventum illum sine loci et officii restitutione ingredi, apud Insulam, Ceparani proximam, hospitatus est. [1114.5.7] At ubi Apostolicum conquerentem ipse comperiit, quosdam Romanorum prefectum etiam vocari iussit: videlicet ut, cumque potuissent, misericordiam a domino papa pro eo impetrarent; quin etiam dicebat archiepiscopus, se domino papae ex omnibus illatis querimoniis iustitiam facturum, dummodo ei et locum concilii et officium restitueret. [1114.5.8] Hoc Apostolicus audito, consilio habito, et locum et officium ei reintegravit; cumque taliter restitutus fuisset, nec mora, conventum illum, die videlicet lunae, cum comite Roberto adivit. [1114.5.9] Quid plura? Eo reintegrato, per diaconum quendam ad faciendam iustitiam in presentiarum Apostolicus vocari precepit; qui continuo surgens voce lacrimabili coram omnibus respondens inquit: [1114.5.10] "Primitus gratias ago Deo, et beato

Petro et tibi domino nostro papae Paschali de restitutione loci et officii; nunc autem, domine pater, vestram imploro paternitatem, ut misericordiam super me, quem sanctitas vestra apud Beneventanam sedem plantavit, habeatis". [1114.5.11] Apostolicus autem hoc audiens: "Unde vis", inquit, "ut misericordiam super vobis habeamus?". [1114.5.12] Et archipresul: "Domine, quia audivi vos erga me indignatos fore, cum me literis vestris arcessiri iussistis et curiam vestram non adveni". [1114.5.13] Et Apostolicus: "Quare", inquit, "ut ipse asseris, vocatus curiam non advenisti?". [1114.5.14] Archiepiscopus ad haec: "Domine", inquit, "pater, et timore coactus vestrae indignationis, et quorundam minantium, non adveni vocatus, et quod legatos meos episcopos quidem non accepisti, et alium quendam, quem prius direxeram, adversarii nostri verberibus afflixere". [1114.5.15] Ad haec Apostolicus: "Legatos tuos, quos dicis episcopos, iccirco non exaudierim, quia iustitiae faciendae verba non dixerant, immo mercedis causa pro vobis, et pietatis, venerant; legatum autem alium, quem verberatum profiteris, nec vidi neque eius forma ullo modo ad nos pervenit!". [1114.5.16] Cumque archiepiscopus ipse ex omni parte detentum se veris aspexisset responsionibus, aliam adinvenit excusationem, dicens: [1114.5.17] "Domine pater, terminum competentem mihi veniendi non tribuisti unde, si placet, venire nec potui nec, ut dixi, metu compulsus ausus fui". [1114.5.18] Et Apostolicus: "Sed quia literas nostras contempsisti, asseris te nunc non pro contemptu, metu autem ad nos non venisse; competentem enim terminum veniendi procul dubio largitus fui, ab idibus scilicet Aprilis et sex mensium spatio interposito!". [1114.5.19] Unde literas vocationis in medio legi precepit: [1114.5.20] "Verum tamen isti nostri fratres deliberent et, quam opponis excusationem, canonicam fuisse decernant". [1114.5.21] Et precepit quibusdam cardinalibus quidem et archiepiscopis Romanae Sedis iudicibus, ut in partem semoti super huiusmodi excusationem archipresulis sententiam extenderent. [1114.5.22] At ipsi in partem euntes, sententiam illam diu ventilantes, taliter in conspectu omnium regressi iudices ipsi protulerunt: [1114.5.23] "Domine archiepiscope Beneventane, quoniam non pro contemptu sed metu asseritis vocatum ad curiam te non venisse, dicimus et iudicamus hanc canonicam non esse excusationem". [1114.5.24] Iudicio etenim talium tantorumque patrum extenso, capitula sanctorum patrum predecessorum coram omnibus exhiberi et legi Apostolicus precepit, confirmata scilicet in conventibus et super contemptoribus ordinata. [1114.5.25] His ita perfectis, super tanto et tali negotio a cardinalibus et episcopis diu ventilatum est. [1114.5.26] Sed quid plura? Diaconus eum iterato ad iustitiam vocavit faciendam; qui continuo assurgens: [1114.5.27] "Unde?", inquit. [1114.5.28] Et Apostolicus: "Quia suscepisti regalia Beati Petri extra nostram voluntatem, et claves tenuisti portarum, et palatium invasisti, et Landulphum expulisti, et galeam sumpsisti, et clipeum, et Fulconem illum ad sacramentum impulisti!". [1114.5.29] Hoc ipse archiepiscopus audito, respondit: [1114.5.30] "Vere regalia Beati Petri non alia de causa accepi, sed vestra pro fidelitate; nam, cum Beneventi aderas, civitatem mihi commendasti. [1114.5.31] Portarum vero claves non ego susceperam: hunc sane, qui eas retinet, fidelem tuum omnino confitemur. [1114.5.32] Clipeum profecto non accepi; galeam quidem tuli capitis pro munitione, ne lapide aliquo opprimerer. [1114.5.33] Normandos, ut dixistis, non introduxi: Longobardos vero sexdecim pro auxilio populi civitatem ingredi fecerim!". [1114.5.34] Sacramentum Fulconis iussu suo factum fuisse, et populi iusiurandum,

denegavit. [1114.5.35] His omnibus Apostolicus auditis, cardinalibus iterum et prefatis iudicibus precepit, ut super omnibus istis et contemptu sententiam exprimerent. [1114.5.36] Cumque archiepiscopus ipse huiusmodi preceptum et, ut ita dicam, terribile audisset, Guidelmum ducem supramemoratum, et Robertum principem, et Petrum filium Leonis, nec non et episcopos exorabat dicens: [1114.5.37] "Domini proceres et episcopi confratres, dominum nostrum papam Paschalem, precor, orate, ne me in conspectu omnium taliter confundat et dedecoratum dimittat; si vero eius clementiae placuerit, exilium petam vel mare transfretabo". [1114.5.38] Tunc proceres ipsi euntes pedibus domini papae advoluti, sicut archiepiscopus rogaverat, deprecati sunt; quod minime obtinere valuerunt. [1114.5.39] At ipsi iudices ex precepto euntes, licet dolendo et protelando, reversi tale super Landulpho dedere iudicium; iudicibus enim ipsis, ut dixi, moram facientibus super sententiam, precepit Apostolicus adiurando, ut per fidem, quam beato Petro et ei deberent, quod canonicum esset dicendum, dicerent! [1114.5.40] At episcopus Portuensis primus omnium, licet egre et tantae sententiae dolore turbatus, ait: [1114.5.41] "Quoniam regalia Beati Petri suscepisti, et claves portarum tenuisti, et palatium invasisti, et Landulphum expulisti, et curiam venire vocatus contempsisti, iudicamus super vos depositionis sententiam, et contra Beatum Petrum et dominum nostrum papam fecisse!". [1114.5.42] Idipsum Capuanus archiepiscopus et Gregorius cardinalis affirmavere. [1114.5.43] Volentibus autem aliis iudicibus eandem confirmare sententiam, Landulphus ipse et medio conventus illius timore coactus et sententiae talis gladio percussus surrexit. [1114.5.44] O qualem, si interesses, lector, fletum videres et Landulphi illius pallidum aspiceres vultum, cum ex ore tantorum iudicum, qui decoratus Beneventana Sede et prae aliis gloriosus ubique fuerat, deponebatur. [1114.5.45] Quid dicam? Subsello eius levato, metuendum illud concilium, ut mente captus, dereliquit.

[1114.6.1] Hoc anno ecclesia Beatae Mariae de Episcopio ampliata est per consilium Landulphi de Greca.

[1114.7.1] Hoc anno Landulphus Beneventanus archiepiscopus captus est et Landulphus de Greca, qui expulsus fuit de civitate Beneventana, reversus est, accepta comestabilia.

[1114.8.1] His omnibus et aliis ita peractis, Apostolicus ipse nono kalendas Septembris Troiam tetendit, ibique concilium statuit et firmavit; ad cuius sacri conventus presentiam fere omnes Apuliae proceres, archiepiscopi et episcopi convenerunt. [1114.8.2] Conventu itaque sancte ordinato, inter cetera, quae ibi posita sunt, treuva Dei statuta est, adeo quod comes Iordanus, et comes de Lauritello et alii baronum Apuliae sacramento in presentiarum firmaverunt treuvam Dei ex tunc et spatio annorum trium fore tenendam et custodiendam; sicque, confirmato concilio et pie finito, papa Beneventum tertio die intrante mensis Septembris reversus est. [1114.8.3] Deinde Apostolicus ipse civitatis negotia, quae imminebant, diiudicans, Romam reversus est septimo kalendas Octobris; qui tunc monasterium Sancti Vincentii dedicavit.

[1116.1.1] Anno millesimo centesimo sexto decimo ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi, et septimo decimo anno pontificatus domini Paschalis secundi summi pontificis et universalis papae, mense Martio, nona indictione. [1116.1.2] Dominus noster predictus Apostolicus Romae synodum statuit.

[1116.2.1] Et hoc anno prefectus urbis Romae mense quidem Martio obiit; post cuius mortem civile bellum terribiliter ortum est, eo quod Romani audierant, ut Petrus filius Leonis Apostolici consilio filium suum prefectum ordinare vellet. [1116.2.2] Unde Romanorum fere populus prefecti defuncti filium ad prefecturae honorem erexerunt; quo ordinato, ad predictum papam Paschalem miserunt suppliciter postulantes, quatenus eorum ordinationi assensum ipse preberet et corroboraret: Apostolicus autem nullo modo eis assensum tribuit. [1116.2.3] Romani itaque haec agnoscentes, coniuratione facta, mirabilia domorum edificia et turres complures radicitus prostraverunt eorum quidem, qui cum Petro Leonis ad id faciendum coniurabant. [1116.2.4] Unde factum est, ut Ptolomeus, prefecti avunculus, et alii barones Apostolici castra invaderent et tenerent. [1116.2.5] Contigit autem die quadam, quod prefectus ipse militum fere quinquaginta collegio stipatus ad explorandum milites, quos Apostolicus miserat, extra Urbem perrexisset; comestabulus autem Apostolici hoc deprehendens ex improvise eos agreditur, prostravit, et prefectum comprehendit. [1116.2.6] Ptolomeus igitur memoratus nepotis captionem audiens, nec mora, militibus sumptis, papae prefatum comestabulum invadens, nepotem, qui captivus ferebatur, absolvit et secum gaudens ad propria perduxit. [1116.2.7] Dum haec et alia Romae agerentur, prefatus Apostolicus Urbem exivit, qui apud castrum quoddam, Setium nomine, commoratus est; viderat quidem seditionem illam magis ac magis inflammari, et Petrum Leonis de die in diem acriter expugnari. [1116.2.8] Diebus autem non multis elapsis, Apostolicus ipse seditionem illam placari et minui aspiciens, consilio accepto, militibus collectis, Romam ingressus est; deinde palatium Lateranense ingreditur, ibique Missarum solemnia decantavit. [1116.2.9] Cum autem ipse Urbem ingressus fuisset, Romanorum cetus, qui ei rebellis extiterat, fere ad eius imperium et voluntatem conversus est; sicque Apostolicus ipse, tranquillitate inventa, Romam securus habitavit.

[1116.3.1] His taliter actis, predictus Apostolicus Landulphum, quem deposuerat, undecimo die intrante mensis Augusti reintegravit ad archiepiscopatum.

[1117.1.1] Anno millesimo centesimo septimo decimo Dominicae Incarnationis, et octavo decimo pontificatus domini Paschalis. [1117.1.2] Mense Aprili ipse papa synodum Beneventi celebravit.

[1117.2.1] Hoc anno Riso Barensis archiepiscopus ab Argiro cive Barensi trucidatus est in via Canosina.

[1117.3.1] Hoc anno Paschalis papa obiit undecimo kalendas Februarii, et Gelasius papa eligitur.

[1118.1.1] Anno millesimo centesimo octavo decimo ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi, et primo anno pontificatus domini Gelasii secundi summi pontificis et universalis papae, mense Martio, undecimae indictionis. [1118.1.2] Factum est autem, cum prefatus pontifex Gelasius ad pontificale solium fere totius populi Romani unanimi voto et concordia eligeretur, archiepiscopis, episcopis et abbatibus circa Romanam Sedem morantibus, Apuliae quoque partibus delegavit, ut ad eius consecrationis diem convenirent. [1118.1.3] Erat quippe, ut retulimus, cum electus fuit, diaconus et cancellarius; qui vero non nisi in canonico ieiunii tempore constituto consecrari poterat. [1118.1.5] Sed priusquam memoratus electus Gelasius consecrationis acciperet dignitatem, rex prefatus Henricus, instructis insidiis, noctis silentio Romam ingreditur mensis Martii secunda die ingrediente [1118.1.4] Legatione itaque accepta, episcopus Troianae, archiepiscopus Sipontinae civitatis et complures alii ad ipsius consecrationis solemnitatem properaverunt. [1118.1.6] Apostolicus itaque regis ipsius ingressum sic latenter deprehendens, reminiscens qualiter rex ipse dominum papam Paschalem, eius predecessorem, et cardinales fraude et dolo cepisset, nec mora, cardinalibus convocatis, fluvium Tiberis ingressus est; deinde prosperis ventis mare sulcantes pervenerunt Gaietam. [1118.1.7] Rex autem Apostolici egressum cognoscens ei apud Gaietam delegavit, quatenus Urbem reverteretur, et locum, quoniam ad eius consecrationem libentissime interesse et corroborare desideraret. [1118.1.8] Pontifex autem Gelasius nequitiam eius et perfidiae telum longe lateque cognoscens, [1118.1.9] "Miramur", inquit, "super talis tantique viri legationibus: cum ad nos venturum se die Resurrectionis nuper transmiserit, nunc vero nocturno tempore et ante condictum tempus comperimus eum adventasse! [1118.1.10] Ego vero, Deo annuente, consecrationis accipiam firmitatem; dehinc me, ubicumque voluerit, paratum ad oppositum negotium inveniet". [1118.1.11] Quo audito, qui missi fuerant, ad regem reversi sunt festinanter; qui vero omnia, quae a predicto pontifice audierant, regi renuntiaverunt. [1118.1.12] Deinde electus ille Gelasius die constituto a cardinalibus, qui cum eo exierant, canonicè et ordinate consecratus est apud Gaietam, mense Martio superius memorato. [1118.1.13] Rex autem pontificis ipsius responsum audiens, pestifero invento consilio, archiepiscopum quendam Hispanum in pontificem et, ut ita dicam, invasorem Ecclesiae constituit et consecravit. [1118.1.14] O nefas, et terribile periculum: rex ille, qui Romanae Sedis et totius catholicae Ecclesiae defensor et adiutor fieri deberet, novam heresem et mortis genera per universum orbem induxit! [1118.1.15] Romanorum igitur complures, quorum mens erga Ecclesiae Romanae fidelitatem fixa manebat, visa huiusmodi herese et cognita, aiebant: [1118.1.16] "Heu miseri, cum nos ex longo nostrorum patrum vetusto ritu sine alicuius regis adventu et licentia pastorem eligebamus, consecrabamus, quem volebamus, nunc autem sine regis permissu iam amplius alium neque eligere neque consecrare ausi erimus?". [1118.1.17] Deinde prefectus et alii Romanorum nobiles, Gelasio canonicè ordinato, apud Gaietam legaverunt, dicentes: [1118.1.18] "Vestrae notescat paternitati, pater et domine, nos et nostros amicos consecrationi illius excommunicati viri, in pontificem scelestum constituti, nullatenus consilii et auxilii manus dedisse. [1118.1.19] Et sciatis quoniam, Deo opitulante, regis illius, viri iniquissimi, machinationes et consilia in proximo delebuntur et Vos, Deo propitio, erroris et malignitatis destructor, ad sedem propriam et locum cum letitia et honore revertimini".

[1118.2.1] His taliter actis, predictus Landulphus de Greca, olim Beneventanus comestabulus, literas suas apud memoratum Gelasium notificando, rectorem Stephanum Beneventanum, ex quo ipse depositus fuerat, iustitiam egentibus non fecisse, super etiam domos suas et possessiones a Beneventanis dirutas, nuntiavit.

[1118.3.1] Hoc anno predictus papa Gelasius Gallias ivit secundo die mensis Septembris intrante, et Pisas applicuit; cumque, sicut relatum est, pontifex Gelasius apud civitatem Pisanam ivisset, et archiepiscopum civitatis consecrasset, inito consilio, navem ingressus est; deinde, divina gubernante clementia, ventis secundis ultramontanas partes transfretavit. [1118.3.2] Continuo archiepiscopi omnes, et episcopi proceresque alii gaudio eum ineffabili et honore immenso susceperunt; taliter igitur Gelasius acceptus cum predicto Anglorum rege confabulatus est. [1118.3.3] Dehinc Apostolicus ipse stabilivit, ut in sequenti mense Martio synodum cum patribus Franciae Teutonicisque celebraret, ibique de sacerdotii et regni discidio longe lateque habito, Spiritu Sancto mediante, loquerentur. [1118.3.4] Quantas autem divitias et munera argenti et auri partibus in illis Apostolicus ille lucratus est, si sigillatim describere vellem, prius me tempus desereret, quam copia recitandi. [1118.3.5] Sed antequam terminus statutus synodum celebrandi advenisset, apud monasterium Sancti Petri, quod vocatur Clunia, ubi diligenter morabatur, egritudinis mole detentus est. [1118.3.6] Confestim se infirmitatis validae dissolutione teneri persentiens Palestrinum acciri iussit episcopum, et imponere illi tanti honoris culmen Romanae Sedis satagebat; providebat enim se, ut fragilitatis est, corpore dissolvi. [1118.3.7] Audiens itaque episcopus ipse huiusmodi verba pontificem proferentem, [1118.3.8] "Absit", inquit, "omnino absit, ut tanti honoris ponderisque cacumen indignus ego, et infelix, suscipiam, precipue cum auxilio Dei et seculari virtute divitiarum Romana Sedes, temporibus nostris sub persecutionis flagello dedita, defendi oporteat, et muniri! [1118.3.9] Si vero meis acquiescere velitis consiliis, Viennensem archiepiscopum, virum utique religiosum, prudentisque animi et secularibus ornatum virtutibus, ad tale tantumque patrocinium eligamus. [1118.3.10] Dei namque consilio, et beati Petri meritis et viri huius solatio Romanam Sedem, sub tantae persecutionis periculo diutissime oppressam, credimus ad serenitatem triumphumque sublevari". [1118.3.11] Quid multa? Et Gelasio infirmanti pontifici, et ceteris cardinalibus aliisque omnibus episcopi sermo complacuit; nec mora, archiepiscopum illum accersiri iubent, ut dicta factis compleant et perseverent. [1118.3.12] Qui vero vocatus viribus totis renuit, seseque tanti officii culmine indignum clamitabat; sed celesti clementia ordinante, ad pontificalem infulam, Gelasio egrotante et volente, promovetur. [1118.3.13] Die vero altera adveniente, Gelasius pontifex, quarto videlicet kalendas Februarii, apud predictum monasterium feliciter ex huius mundi ergastulo migravit ad Dominum.

[1118.4.1] Protinus, consilio invento, cardinales, qui illic aderant, Petro Portuensi episcopo, quem pontifex Gelasius Romae vicarium dimiserat, et ipsius Gelasii obitum, et qualiter archiepiscopum illum in pontificem Calixtum elegerant, studiose delegaverunt. [1118.4.2] Portuensis autem episcopus, literis acceptis, super ipsius Apostolici morte, lacrimis manantibus, valde contristatus est. [1118.4.3] Illico

cardinales cum eo euntes pluresque Romanorum fidelium convocans, Capitolium ascendit, ibique litteras missas ostendit, et legi precepit. [1118.4.4] Quibus lectis, una voce et concordia Dominum laudavere omnipotentem, quod eis virum prudentem et ornatum moribus in pontificem largitus est; de obitu vero Apostolici Gelasii valde turbati sunt. [1118.4.5] His ita gestis, consilii studio invento, prefatus episcopus Landulpho Beneventano antistiti, et Ugoni cardinali Beneventum regenti, clero et populo Beneventano Gelasii mortem et Calixti electionem ordinatim mittere curavit. [1118.4.6] Continuo Landulphus antistes cives, presbiterosque omnes et episcopii clericos ad Sacrum fecit vocari palatium, ut eis ordinem rei annuntiaret; quibus accitis, litteras illas legi iussit, et exponi: nec mora, predicti Calixti electionem unanimiter laudantes firmaverunt. [1118.4.7] Deinde "Te Deum laudamus" canendo prorumpunt; sicque archiepiscopus ipse, et Ugo cardinalis, clericorumque turba copiosa et civium multitudo a predicto Sacro palatio usque ad episcopium cantando descendimus. [1118.4.8] Postea vero eminentiori loco antistes ille ascendens cives oratus est, ut fidelitatis manum erga Romanam Sedem perpetuo conservarent; quo facto, ad propria remeavimus.

[1119.1.1] Anno millesimo centesimo nono decimo, et primo anno pontificatus domini Calixti secundi summi pontificis et universalis papae, mense Martio, duodecima indictione. [1119.1.2] Eodem mense Martio, predictus Beneventanus archiepiscopus videns civitatem variis predarum afflictionibus ex omni parte confundi et divastari, suaeque parochiae ecclesias a raptoribus vexari cotidie, synodum decimo die intrante mensis eiusdem Martii celebravit; ad cuius sacri conventus presentiam Tusculanus affuit episcopus, et Ugo supranominatus cardinalis, et cardinalis alius, et Beneventanae Sedis suffraganei circiter viginti; monasteriorum abbates sex affuere. [1119.1.3] Inter cetera vero, quae in ipso conventu statuta sunt, omnes male facientes Beneventi, et disturbantes mercatores ad civitatem venientes et redeuntes, sub anathematis vinculo alligavit; conventu itaque pie et ordinate finito, unusquisque ad propria repedavit.

[1119.2.1] De guerra autem Iordanis comitis supramemorati, si vestrae placuerit caritati, et comitis Rainulphi aliquid succincte narrabo. [1119.2.2] Cumque iam, ut dictum est, Montis Militis castrum et Montis Aperti destructum fuisset, prefatus Robertus de Monte Fusco castellum aliud, quod Tufum vocatur, sepissime agressus est; qui vero, ut dominum castrum et habitatores terroribus variis commoveret, bellorum machinationibus assiduis acriter expugnavit. [1119.2.3] Deinde, mortis inaudito consilio invento, rusticorum sata, et vineas silvasque igni ferroque depopulatus est; sata quidem rusticorum noviter aspersa, quod nunquam a seculo auditum est, rastris et aratris iterato volvi et divastari precepit! [1119.2.4] Dominus autem castrum, Rao nomine, nec bellorum turbinibus neque tali mortifera confusione turbatus castrum illud viriliter et animose obtinuit Iordanis comitis ad fidelitatem. [1119.2.5] Preterea Iordanis comitis patruus, iam nominatus Robertus, cotidie adversus eum seditionum conventicula et minarum iacula, ut erat viperei cordis, operabatur: sepissime namque cum comite Rainulpho et Robertus de Monte Fusco de ipsius Iordanis comitis infestationibus et damnorum periculis confabulabatur. [1119.2.6] Tandem cordis sui silentia, quae iugiter meditabatur, aperiens, castellum,

quod Templanum vocatur, a comite Iordano expetiit, et sic fidelis et amicus eius diebus omnibus ipse permaneret; agebat autem, quod cuidam filio suo naturali, quem diligebat, castrum illud sacramento comes ille firmaret. [1119.2.7] Comes autem haec audiens mentis afflictione, ultra quam credi potest, percussus, valde super his mirabatur. [1119.2.8] Continuo suos omnes vocari fecit barones, et super hoc tanto et tali negotio studiose ab illis consilium perquisivit; qui vero comitis necessitates quae supererant, et Roberti illius mentis perfidiam cognoscentes, et aliter erga comitis fidelitatem converti non posse aspicientes, ut petitionibus suis usquequaque faveret, consilium tribuerunt. [1119.2.9] Ventilato itaque et firmato consilio, in presentia Landulphi archiepiscopi, et Ugonis cardinalis, aliorumque Beneventanorum et procerum, qui ad tale tantumque spectaculum convenerant, petitiones cunctas illius adimplevit; deinde, sacramento mediante, comitis Iordani fidelis et amicus effectus est. [1119.2.10] His taliter actis, centum milites pro eius servitio obtinuit: confestim, vicem redens pro acceptis, segetes omnes militum Montis Fusci depopulatus est. [1119.2.11] Contigit autem, dum die quadam Landulphus de Greca, Montis Fusci comestabulus, super castrum iam dictum nomine Tufum militum caterva stipatus tenderet, comes Iordanus occulte invigilans eos agreditur, prosternit, et duodecim milites illorum comprehendit, armis omnibus eorum acceptis; inter quos miles nomine Eternus, et Brienus captivi perducti sunt. [1119.2.12] Audiens autem Rainulphus comes fidelium suorum stragem immensam et a comite Iordano ita superari non patiens, militum fere quatringerorum copiam et peditum multitudinem congregavit; quibus congregatis, multotiens minabatur se terram comitis Iordani ingressurum et castrum aliquod eius igni ferroque consumari. [1119.2.13] Tandem, militum peditumque manu illa assumpta, Iordani comitis terram ingressus est; nam, sicut ipse sepius dixerat, non ausus est castellum illius agredi neque belli sonitum preparare sed, ut nominis sui gloria levaretur et comitem Iordanum terreret, confinia castelli, quod Pesclum nominatur, intravit; sicque, nullo concursu suorum parato, ad propria reversus est. [1119.2.14] Comes autem Iordanus, ut providi et sapientis erat ingenii, Rainulphi comitis agnoscens proterviam et huiusmodi audaciam non ex prudentum thesauris procedere, trecentorum militum caterva stipatus circa eius confinia districte morabatur; agebat quidem comitem illum non sic stulte sectari sed munitiones suas, si oporteret, viriliter contueri.

[1119.3.1] Hoc anno, quinto decimo die intrante mensis Maii, Beneventanus archiepiscopus Landulphus supramemoratus, consilio salutis invento, corpora sanctorum Martiani, Dori, Potiti et Prosperi, Felicis, Cervoli atque Stephani, quae prisco ex tempore non honeste tumba quadam iacuerant, coram omnibus propalavit. [1119.3.2] Corporibus namque illis taliter foras eductis, ex ossibus eorum duo in conspectu civium antistes prefatus poni magna cum reverentia, ut crederent, precepit. [1119.3.3] Fama igitur per civitatem ventilata, concursus magnus factus est virorum ac mulierum et cursu precipiti oblationibus ossa illa lacrimando osculabantur; quae vero ossa sanctorum indignus ego osculatus sum. [1119.3.4] Biduo autem postquam corpora illa sanctorum foras educta sunt, predictus antistes presbiteros omnes civitatis ad episcopium vocari precepit, quatenus de tantorum sanctorum laudibus agendis colloquerentur. [1119.3.5] Continuo, consilio assumpto, dedit in mandatis, ut primum presbiteri portae Summae ad episcopium iubilando cereis et lampadibus

descenderent, et coram sanctorum ossibus laudes Deo et eis decantarent; secundo quidem presbiteri portae Aureae; tertio autem portae Ruffinae; quarto Forenses; quinto Civitatis Novae; postremo vero civitatis totius presbiteri et viri, quatenus una in honore Dei et sanctorum illorum aggregati Omnipotentis misericordiam invocarent, ut eorum intercessionibus delictorum veniam consequerentur. [1119.3.6] Presbiteri autem pastoris iussa audientes, sicut imperaverat, executi sunt; continuo portarum singularum sacerdotes in unum congregati sunt, et laudibus innumeris ordinatim ad sanctorum corpora descendebant. [1119.3.7] Virorum autem, et mulierum et puerorum turbam canentium, quae precedebat et quae sequebatur, cereis in altum positis et accensis, lector, si cerneres, et de tanto gaudio ultra humanum modum exultares et ex cordis profundo lacrimas rivo irriguo produceres: processionem enim insolitam cerneres, et quod a multis annorum spatiis inauditum est, Beneventana civitas ob sanctorum honorem amoremque modo est operata. [1119.3.8] Regem quidem testor celorum, quod si lingua triplicatos ederet sonos et vox incessabili plectro promeretur, tanti gaudii pondus et tantarum laudium densitatem nullo modo exarare valerem: quis unquam civium tempore isto viventium sic prorsus civitatem letari potuerit recordari? [1119.3.9] Credo vero sub beati apostoli Bartholomei, patroni civitatis, adventum ita prorsus gaudio magno civitatem impletam fuisse. [1119.3.10] Nam, ut Beneventanorum memoria per duas generationes allevaretur, abbates omnes ecclesiarum studio magno lignorum machinationes mirabili constructas artificio composuerunt. [1119.3.11] Civitatis autem Novae presbiteri, ut studiosiores prae omnibus viderentur, lignorum machinam quandam, circumquaque cereis lampadibusque immensis obductam, ad sanctorum corpora produxere; infra eam vero iuvenes cum timpanis, cum citharis tinnientibus vidimus insultantes: campanas namque et tintinnabula multa infra struem illam videbamus. [1119.3.12] Sacerdotes denique in albis vestiti cum vexillis et multo cereorum comitatu coram sanctorum ossibus decantabant. [1119.3.13] Novissime autem Alechisius archidiaconus talem tantamque per singulas civitatis partes partiumque angulos letitiam insolitam fieri aspiciens, consilio accepto, mirabilem quandam lignorum structuram pro ecclesiae Sancti Laurentii honore, quam regebat, et totius civitatis precepit componi; illic vero artifices multos, lector, si adesses, conspiceres, ibi stolii manus operantes videres, sub quorum vero industria ad naviculae instar facta est. [1119.3.14] Qua demum peracta, super illam magni ponderis campanam, et multa alia genera metallorum vociferantia et cereos multos accensos imponi precepit; hominem namque lirizantem et tubas stridentes ad astra ibi associavit; et circa illam cornua crepitantia, timpana mirabiliter percussa, citharae variique generis modulationes tripudiabant. [1119.3.15] O qualem, lector, aspiceres insultationem, quale gaudium per totius civitatis partes cerneres, si interfuisses, quod re vera putares crederesque potius aliam vitam aliamque speciem cordis, oculi et corporis imitari. [1119.3.16] Talibus igitur et tantis modulationibus patrat, ut archidiaconi gloria attolleretur, boves ad illam structuram iniunxit, et iunctis bobus, usque ad Sancti Andreae ecclesiam perduxere. [1119.3.17] Deinde pro densitate edificiorum, quae super plateas inerat, usque ad episcopium boves illam trahere nequiverunt: continuo ad manus virorum multorum machina ipsa sic ponderata ad sanctorum corpora perducta est! [1119.3.18] Et ea perducta, archidiaconus ipse cum clericorum comitatu in albis vestito coram ossibus sanctorum vigiliis cantaverunt;

quibus finitis unusquisque ad propria reversi sumus. [1119.3.19] In crastinum autem predictus antistes, die videlicet decimo stante mensis Maii, cum episcopo Frequentino, et de Monte Marano et Arianensi corpora sanctorum collocavit; inter quos corpus associavit beati Ioannis, vicesimiprimi Beneventani archiepiscopi, qui triginta et tres annos, sicut titulus testabatur, in episcopatum advixit; item corpus Stephani Levitae et corpus alterius sancti, cuius nomen ignorabatur. [1119.3.20] Corpus quidem ipsius Ioannis episcopi, et Stephani Levitae et alterius sancti post predictorum inventionem sanctorum Martiani et eius sociorum inventum est iuxta altare, in quo ipsi requiescebant. [1119.3.21] Ad quorum vero venerabilem dedicationem archipresul ipse quartam partem peccatorum omnibus, qui ad sanctorum visitationem convenerant, condonavit; donavit quoque omnibus aliis, qui usque ad octavum diem apostolorum Petri et Pauli venturum, ad dedicationem hanc convenerint; item sub excommunicationis vinculis posuit omnes male facientes illis, qui ad tantorum sanctorum convenissent dedicationem.

[1119.4.1] Hoc anno, Landulphus Beneventanus archiepiscopus obiit quarta die intrante mensis Augusti, et Roffridus electus est, qui erat tunc archipresbiter.

[1119.5.1] Hoc anno, septimo die stante mensis Februarii Alferius iudex a Porta Aurea obiit.

[1120.1.1] Anno millesimo centesimo vicesimo Dominicae Incarnationis, et secundo anno pontificatus domini Calixti secundi summi pontificis et universalis papae, mense Martio, tertia decima indictione. [1120.1.2] Hoc anno, mense Maio, tertio die ante festivitatem sancti Eustasii magna fluminis Caloris advenit inundatio, quam nemo viventium tempore ipso potuerit recordari.

[1120.2.1] Per iddem tempus comes Rainulphus, cuius mentionem fecimus, congregata militum peditumque caterva innumera, una cum Roberto de Monte Fusco supra predictum castellum, quod Tufum vocatur, commeavit. [1120.2.2] Continuo montem quendam munitum valde conscendunt, in quo castelli munitiones mirabiliter construentes, vallo, aggere illud circumeunt et lignorum machinas circumquaque componunt; et eo taliter munito, Tufum illud sepissime acriterque expugnabant; Rao autem, castrum dominus, viriliter obviabat. [1120.2.3] Comes igitur Iordanus audiens Rainulphum comitem supra Tufum illud castelli munitiones construxisse, et horis omnibus belli apparatus fecisse, nec mora, collecta equitum peditumque manu copiosa, ad castellum, quod Montis Falconis dicitur, haud longe a Rainulphi comitis tentoriis, tetendit. [1120.2.4] Deinde cardinalem Ugonem Beneventum regentem, et Stephanum rectorem Roffridumque Beneventanum Electum arcessiri precepit; et eis advocatis, ad comitem Rainulphum illos destinavit, addens in mandatis, quod libenter a comite Rainulpho iustitiam sumeret, et ipse ei iustitiam consequeretur. [1120.2.5] Comes haec audiens pollicitus est, et accipere iustitiam et libenter sectari. [1120.2.6] Quid plura? Tufum illud dimittunt et ad pontem Sancti Valentini, magna procerum caterva glomerante, congregantur; confestim coram omnibus, data fide et accepta, treuvam a septimo die stantis mensis Maii et usque ad kalendas Septembris firmiter confirmaverunt; in qua vero treuva civitatem Beneventanam statuere.

[1120.3.1] Hoc anno, quinto die stante mensis Maii Capuani constituerunt principem Riccardum, filium Roberti principis, domini eorum, eo quod princeps ipse genitor eius infirmabatur. [1120.3.2] Et eo constituto, Capuanus archiepiscopus, convocatis episcopis aliisque viris prudentibus et Roffrido Beneventano Electo die Ascensionis Domini, quinto die ipsius Maii stante, principem illum consecravit. [1120.3.3] Octavo autem die post eiusdem filii sui consecrationem, princeps ipse genitor suus ex hoc seculo decessit. [1120.3.4] Filius autem principis illius, postquam consecratus fuit, decem dies advixit; quo defuncto, Iordanum, predicti Roberti principis fratrem, constituerunt in principatus honorem.

[1120.4.1] Hoc anno, supramemoratus papa Calixtus ab ultramontanis partibus reversus est, et nono die intrante mensis Iunii Romam ingreditur. [1120.4.2] Unde factum est, quod Petrus Portuensis episcopus, tunc vicarius, cum aliis cardinalibus Romae manentibus, aliisque clericorum turmis et viris utriusque sexus obviam pontifici illi properavit. [1120.4.3] Gaudium igitur populi Romani et letitiam si, lector, aspiceres, diceres et miratus prae gaudio tanto sub honore et triumpho pontificem quempiam Urbem ingressum non fuisse. [1120.4.4] Audiens itaque Ugo cardinalis, qui tunc Beneventanam civitatem regebat, Apostolici adventum, Romam festinus tetendit et cum illo cives complures adierunt.

[1120.5.1] Eodem anno, nono die intrante mensis Iulii Rao nomine dominus Ceppaluni mortuus est.

[1120.6.1] Hoc anno, Bernardus abbas monasterii Sanctae Sophiae tertio kalendas Augusti migravit ad Dominum; post obitum vero ipsius abbatis quaedam monachorum pars, ultimo die stante mensis Iulii, monachum quendam Ademarium nomine, abbatis Madelmi nepotem, in abbatem elegerunt. [1120.6.2] Ad cuius electionem Ioannes venerabilis decanus, Ioannes Grammaticus, vir per cuncta laudabilis, Rao sacerdos et monachus aliique monachorum sapientum non consenserunt: unde factum est, quod discordia ineffabilis inter eos habita est.

[1120.7.1] Hoc anno, dominus noster papa Calixtus, accepto consilio, Beneventum advenit, et octavo die intrante mensis Augusti civitatem ingressus est. [1120.7.2] Audiens itaque Beneventanus populus ipsius adventum longe lateque optatum extra civitatem duorum milium spatio gaudio magno repletus egrediebatur; tandem Apostolicus ipse a clericis, hebreis et monachorum turba, et a presbiteris civibusque omnibus gloria et gaudio magno suscipitur. [1120.7.3] Preterea Amalfitani omnes plateas cunctas vestibus sericis, palliisque et ornamentis pretiosis in adventu illius ornaverunt; infra ornamenta vero turribula aurea, argentea cum odoribus et cinnamomo posuerunt. [1120.7.4] Pedes namque Apostolici et habenas equi cives quatuor a ponte Leproso et usque ad portam Sancti Laurentii ducebant; deinde quatuor alii usque ad episcopium; ab episcopio autem quatuor iudices Ioannes, Persicus, Guisliccio et Landulphus usque ad Sacrum Beneventanum palatium detulerunt. [1120.7.5] In comitatu Apostolici, lector, si adesses, timpana percussa, cimbala tinnientia et liras sonantes aspiceres et re vera firmares, Apostolicum alium

tali sub triumpho et gaudio ingressum non fuisse civitatem.

[1120.8.1] Diebus autem non multis decursis, complures civium, qui amici Landulphi quondam comestabuli extiterant, Apostolicum precantur, quatenus ei copiam habitandi tribueret in civitate: comestabulus vero per triennium Montem Fuscum habitaverat. [1120.8.2] Apostolicus igitur fidelium suorum precibus favens, sicut postulaverant, licentiam impendit; continuo obviam exeuntes cum Iordano comite, qui pro eo venerat, Landulphum illum civitatem introducere.

[1120.9.1] Audiens autem Calixtus pontifex discordiam illam, quae inter fratres monasterii Sanctae Sophiae pro electione facta supradicti Ademarii regnabat, monasterium advenit, et congregatis fratribus, satis abundeque super electione tali locutus est. [1120.9.2] Tandem, cognita rei veritate, et quia electio illa canonica et regularis non valebat, a Petro Portuensi episcopo ceterisque cardinalibus, qui illuc convenerant, irrita et fracta iudicata est; confestim a pontifice Calixto confirmatur. [1120.9.3] Quid multa? Licentiam fratribus dedit ut, quem vellent, abbatem eligerent; quo facto, ad palatium Apostolicus reversus est. [1120.9.4] In crastinum autem, quarto decimo die intrante mensis Augusti, tota fratrum collectio locum capituli solitum ingreditur ibique, Spiritu Sancto mediante, de facienda electione pleniter tractavit. [1120.9.5] Interea predictus Ioannes venerabilis decanus personam fratris ad tantum ferendum pondus idoneam elegit, et fratribus in unum congregatis eam patefecit; denique unumquemque interrogavit, si persona ipsa eis complaceret; at ipsi una voce, una concordia dignam fore clamavere. [1120.9.6] Fratres vero ipsi numero fere quinquaginta convenerant, et clamantibus illis, personam illam Ioannis quidem Grammatici, virum prudentem, ornatum moribus, comprehendunt et eum invitum et renuentem iubilando cathedram supersedere fecerunt; ipse autem indignum, infelicem se coram nobis omnibus clamitabat. [1120.9.7] Deinde actio venerabilis sacra: et monachus virgam in manu eius pastorem posuit, et eum ad locum abbatis in capitulo statuerunt; continuo decanus primum, postea fratres omnes pedibus eius, ut moris est, advolvuntur et unicuique pacis osculum ipse donavit. [1120.9.8] Electo autem eo, nuntium Calixto pontifici dirigit congregatio, significans Ioannem Grammaticum electum fuisse; audiens igitur Apostolicus, quod regulariter electio illa fieret, complacuit ei, et confirmavit. [1120.9.9] Diebus autem non multis excursis, predictus pontifex Calixtus monasterium Sanctae Sophiae advenit, et inter Missarum solemniam quarto decimo kalendas Septembris prefatum Ioannem Grammaticum, quem congregatio monasterii elegerat in abbatem, consecravit. [1120.9.10] Die vero ipsius consecrationis dedicatio altaris Beati Mercurii celebratur in Sancta Sophia.

[1120.10.1] Diebus autem non multis elapsis, prius ad predicti Roffridi electionem pontifex Calixtus inducias posuit, ut ad constitutum tempus ieiunii, mensis quidem Septembris, consecraretur; cumque ad id ventum est, magno cum honore et diligentia eum in Sacro Beneventano palatio presbiterum statuit. [1120.10.2] In crastinum autem, die dominico, coram episcopis decem numero, Sedis Beneventanae suffraganeis, illum ad pontificalem infulam sublimavit; inter quos venerabilis Ioannes monasterii Sanctae Sophiae abbas affuit; die vero consecrationis ipsius festivitas sancti Ianuarii celebratur.

[1120.11.1] Hoc anno, biduo post consecrationem predicti archiepiscopi Roffridi Calixtus pontifex, consilio accepto, deposuit Stephanum, qui tunc rector fuerat, et ordinavit rectorem Rossemannum diaconum, filium Rossemanni monachi.

[1121.1.1] Anno millesimo centesimo vicesimo primo Dominicae Incarnationis, et tertio anno pontificatus domini Calixti secundi summi pontificis et universalis papae, mense Martio, quartae indictionis. [1121.1.2] Hoc anno, domina Labinia, abbatissa monasterii Sanctae Mariae a Porta Summa, infirmitate valida detenta est. [1121.1.3] Videns itaque se ad mortis transitum tendere, consilio accepto, cunctas ancillas Dei sorores suas vocari precepit; quibus vocatis, ita eas alloquitur: [1121.1.4] "Credo vestram non latere prudentiam, sorores carissimae, quantum erga monasterium istud et vestram caritatem laborem perpessa sum. [1121.1.5] Unde, Deo favente et vestris orationibus succedentibus, status monasterii huius enituit et ad perfectionis culmen attinxit. [1121.1.6] Nunc autem, sicut conspicitis, validae infirmitatis periculo teneor et certa sum ab hoc corpore cito dissolvi: familiaritatem igitur vestram suppliciter p